

TÜRK DİN MÛSİKÎSİ'NDE SALÂ (SALÂT) FORMU VE SALÂ BESTELERİ

Dr. A. Başak İlhan Harmancı¹

Marmara Üniversitesi, Türkiye

basakilhan75@hotmail.com

ÖZET

“Duâ, temcîd” mânâlarına gelen صلوة kökünden türemiş olan Salât (salâ), Hz. Muhammed (sav)'e Allah'tan rahmet dilemek, ona sığınmak, onu ve aile fertlerini hürmetle anmak, şefâatını istemek maksadıyla yazılmış duâ cümleleriyle sevgi ve övgü ifade eden sözlerin bazen bir beste bazen de serbest (improvize, irticâlî) şekilde okunduğu Türk Din Mûsikîsi formlarından biridir. Gerek Kur'ân-ı Kerîm'de Allâhü Teâla'nın emri, gerek Hz. Peygamber (s.a.v.)'e salât ü selâm getirmenin faziletleri hakkındaki hadîs-i şerîfleri ve bunlara ilâveten ümmetinin Hz. Peygamber'e olan büyük sevgi ve hürmeti pek çok salât ü selâm metninin yazılmasına sebep olmuştur. Makalemizin amacı bestelenmiş olan salâ metinlerini bir araya getirerek Türk Din Mûsikîsi salâ repertuarını ortaya koymak ve salâ formu hakkında detaylı bilgi vermektir.

Anahtar Kelimeler: Salâ, Salât, Salâvât

ABSTRACT

¹ Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk Din Mûsikîsi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi Dr.

Salâ, which means “to pray, to revere” is derived from *صلو*. Salâ is also one of the Turkish Religious Music forms that composed so as to Hz. Prophet Muhammad (peace be upon him) say to God to have mercy, take refuge in Him, respectfully commemorate Him and His family members, ask for His intercession. The great love and reverence of Ummah of the Muhammad (sav) for the Prophet, Almighty Allah’s order in the Holly Qur’an and Hz. Muhammed’s (sav) hadith about the merits of bringing blessings became the reason of so many sala written text. The aim of our article is to reveal the repertoire of Turkish Religious Music in Sala by bringing together salâ texts and to provide detailed information about the sala form.

Keywords: Salâ, Salât, Salâvât

“Salât” Kur’ân-ı Kerîm’de sıkça geçen kavramlardan biridir. Lügatlarda kelimenin aslı ile ilgili çeşitli görüşler ileri sürülmüş, bazı dilbilimciler kelimenin aslının “ateşe atmak” anlamına gelen *صلى* kökünden geldiğini iddia ederken, bazıları ise kelimenin aslının dua, tebrik, temcîd etmek mânâlarına gelen *صلو* kökü olduğunu söylemektedirler. *صلو* kelimesinin bir başka anlamı da “belin ortası, belin hareket ettirilmesi, uylukları hareket ettirmek”tir.² Namaz kılan kimsenin rükû ve secde ederken yaptığı harekete uygun olarak bu asıldan türediği ifade edilen “salât” kelimesi “namaz” için de kullanılmıştır. Kur’ân-ı Kerîm’de en çok bu mânâda yer almaktadır. Türk-İslâm dünyâsında namaz ibâdeti için Arap dünyasında kullanılan “salât” kelimesi yerine Farsça asıllı “namaz” kelimesi tercih edilmiştir. Türk din müsikîsi formu olarak da daha çok *salâ* ve çoğulu *salavât* kelimelerinin kullanımı yaygın olup, salât ise daha çok tamlama olarak “*salât ü selâm*” veya “*salât-ı ümmiye*” şeklinde literatürde yer almıştır. Gerek Kur’ân-ı Kerîm’de geçen gerekse Türk din müsikîsi’nde bir form olarak yer alan Salât kelimesinin “ateşe atmak” *صلى* kökü değil, “duâ, temcîd” mânâlarına gelen *صلو* kökünden türemiş olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır.

---

² Hüseyin Güllüce, “Salât Kavramı: Etimolojisi ve Bazı Mülâhazalar”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Erzurum 2005, sy:23, s.174-175.

Salât kelimesi “alâ” (على) harf-i cerri ile kullanıldığında nisbet edildiği kişilere bağlı olarak farklı anlamlar kazanmaktadır. Şöyle ki: Allahü Teâlâ’ya nisbet edildiğinde “rahmet etmek”, meleklerle nisbet edildiğinde “mağfiret istemek”, Hz. Peygamber (s.a.v) veya ümmetine nisbet edildiğinde ise duâ etmek anlamına gelmektedir. Bu mânâları bütün olarak içinde barındıran ve yaygın olarak kullanılan salât kavramına da kaynaklık yapan *إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا*

“Muhakkak ki Allah ve melekleri, O Peygamber’e salât ederler. Ey îmân edenler, siz de O’na salât edin ve teslîmiyetle selâm verin.” (Ahzâb, 33/56) âyet-i kerîmesidir.³ Allâhü Teâlâ bu âyet-i kerîme ile salât etmiş, meleklerini ve bilâhere mü’minleri O’na salâvat getirmekle yükümlü tutmuştur.

Salavât getirmenin şekli ise İbn Ebî Leylâ’dan rivayet edilen bir hadîs-i şerîfde şöyle açıklanmıştır: “Bana, Ka’b b. Ucre rastlamıştı. Bana şöyle dedi:

-Sana bir hediye takdîm edeyim mi? (Bir defâsında) Resûlullah (S.A.V.) yanımıza çıkıp gelmişti. Ona:

-“Ey Allâh’ın Resûlü Sana nasıl selâm vereceğimizi öğrendik. Fakat sana nasıl salât okuyacağımızı bilmiyoruz” dedik. Resûlullah (S.A.V.)’de:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ • كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ • إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ •

-“Allâh’ım Muhammed’e ve O’nun âile halkına İbrâhim’e salât buyurduğun gibi salât eyle. Şüphesiz ki Sen, Hamîd ve Mecîdsin. Allâh’ım Muhammed’e ve O’nun âile halkına, İbrâhim’e ihsân eylediğin bereket

³ Ahzâb, 33/56.

gibi bereket ihsân eyle. Çünkü Sen, Hamîd ve Mecîdsin” deyin buyurmuştur.⁴

Biz mü'minlerin Hz. Peygamber'e (s.a.v.) salât ü selâm getirmenin önemini daha iyi kavrayabilmemiz için Hz. Peygamber'in şu hadîs-i şerîflerini de zikretmek yerinde olur:

- *“Cimri, yanında adım anıldığı halde bana salât ü selâm getirmeyen kimsedir.”*⁵
- *“Burnu sürtülsün o adamın ki yanında ben zikrolunmuşumdur da bana salâvât getirmemiştir”*⁶
- *“Bana bir salât okuyana Allah on salât eder”*⁷

Gerek Kur'ân-ı Kerîm'de Allâhü Teâla'nın emri, gerek Hz. Peygamber (s.a.v.)'e salât ü selâm getirmenin faziletleri hakkındaki hadîs-i şerîfleri ve bunlara ilâveten ümmetinin Hz. Peygamber'e olan büyük sevgi ve hürmeti pek çok salât ü selâm metninin yazılmasına sebep olmuştur. Bu salât ü selâm metinleri Arapça olup, kimileri bestelenmiş, okudukları yer ve zamana göre (Cenâze salâsı, Bayram veya Sabah Salâsı vb.) veya içerdikleri konu ve anlamlara göre (Salât-ı Kemâliye, Salât-ı Tefriciye, Salât-ı Münciye vb.) adlar almışlardır. Konumuz itibâriyle bestelenmiş olan salât ü selamlar makalemizde yer alacaktır.

Türk Din Mûsikîsi'nde Salâ Formu

Türk din mûsikîsinde Hz. Peygamber'e getirilen salâtlar “salâ” olarak telaffuz edilmiştir. Bir Türk din mûsikîsi formu olarak salâ, daha çok câmi mûsikîsi formu olarak yer almışsa da, gerek tekke mûsikîsi gerekse diğer dîni- tasavvufî toplantılarda

---

⁴ Peygamber Efendimiz 'in (s.a.v.) buyurduğu bu salâtlar namazda okunan “Salli ve Bârik” olarak bilinen duâlardır. Buhârî, Daavât, 33; Tirmizî, Kitâbu't-Tefsîr, Sûre:33; Neseî, Kitâbu's-Salât, Bab:49, Hadis no: 1285.

⁵ Tirmizî, Daavât, 101. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, I, 201.

⁶ Tirmizî, Daavât, 100. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 254.

⁷ Ebû Dâvûd, Vitr:26; Tirmizî, Kitâbu's-Salât, 352; en-Nesâî, Kitâbu Ezân, 37.

da bir müzikal form olarak kullanılmıştır.⁸ Câmî mûsikîsinde kullanılan besteli salâlar : “Cenâze Salâsı, Sabah Salâsı, Cuma ve Bayram Salâsı” olarak sıralanabilir. Bu salâlar tıpkı ezan gibi minarelerden bazen tek bazen de iki müezzin tarafından okunur. İki müezzinin okuduğu salâyâ “çifte salâ” adı verilir.

Hicrî 700 (1300-1301) yılında Memlûk Sultânı el-Melikü'n-Nâsır Muhammed b. Kalâvun (1293-1294/ 1299-1309 /1310-1341)'un iradesiyle Cuma ezanından önce, 791 (1389) yılında el-Melikü's-Sâlih b. Eşref Zeynüddin II. Haccî (1389-1390) döneminde akşam ezanı dışında bütün ezanların ardından salâ verilmesi usûlü konulmuştur.⁹

Akşam ezanı haricinde diğer dört vakitte okunan ezanlar ile birlikte salâ da verilebilir. Sabah salâsı ezandan önce okunurken, bunun dışında kalan salâlar vakit ezanından sonra okunmaktadır. Sabah salâsı dışında diğer salâlar ezan ile aynı makamda icra edilir. Dört vakitte salâ verilmesi geleneği günümüzde kaybolmaya yüz tutmuş olup, bazı câmilerde sabah ezanından önce ve Perşembe geceleri yatsı ezanından sonra salâ verilmektedir.

Dr. Suphi Ezgi (ö.1962) tarafından notaya alınan Cenaze, Bayram, Sabah Salâları her ne kadar Durak Evferi usûlü ile ölçülmüşse de pratikte usûle bağlı kalmadan serbest olarak okunmaktadır. Günümüzde Cuma günleri, bayramlar ve cenâzelerde salâ verilmesi gerektiği zaman bu vakitlere özgü salâlar yerine Sabah Salâsı okunması âdet olmuştur.

Tekkelerde değişik adlar ve bestelerle Hz. Peygambere duyulan saygı ve hürmetin ifâdesi olarak bütün tarikat âyinlerinden önce salâ okunur. Mevlevî dergâhında

⁸ Nuri Özcan, “Salâ”, *Türkiye Diyânet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, XXXVI, s.15

⁹ A.g.e., s.15

kullanılan, yemek vakti geldiğinde “lokmaya salâ”, mukabele vaktinde tekkelerde “tennureye salâ” gibi ibârelerle salâ “çağırma, dâvet etme” anlamında da kullanılmıştır.¹⁰

Mevlid okunuşu esnasında da, Nur bahrinin sonunda “*Ger dilersiz bulasız oddan necât/ Aşk ile şevk ile idin es-salât*” beytinin ardından Rast makamında, Vilâdet bahri içinde çeşitli yerlerde “*es-salâtü ve’s-selâmü aleyke yâ Resûlallah/Habîballah/Seyyide’l-evvelîne ve’l âhirin, ve’l hamdülillâhi Rabbi’l-âlemîn*” şeklinde ve bu bahrin sonunda okunan bestesi Buhûrîzâde Mustafa İtrî (ö.1711) ye ait “*Salât-ı Ümmîye*” ile Hz, Peygamber’e salât ü selam getirme âdeti devam etmektedir.

RAST SALÂT Ü SELÂM*

♩ = 84) Tecvid kâidelerine göre
seslendiren: Dr. Câhîr Öney

Es sa lâ tü ves se lâ mü a ley ke yâ Ra sù lal lah

Es sa lâ tü ves se lâ mü a ley ke yâ Ha bí bal lah

Es sa lâ tü ves se lâ mü a ley ke yâ sey yi del ev ve li ne vel â hi rin

Vel ham dü lil lâ hi Rab bil â le min

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

SEGÂH SALÂT-I ÜMMÎYE*

Aksaksemâî Evferi
Nîm Evsat
Aksaksemâî İtrî

Al lâ hüm me sal li a lâ sey yi di nâ Mu ham me di nin ne biy yil

üm miy yi ve a lâ â li hi ve sah bi hi ve sel lim

* Cüneyd Kosal'ın el yazısından yazılmıştır.

¹⁰ A.g.e., s.16

Yukarıdaki açıklamaların ışığında gerek câmi gerekse tekke mûsikîsinde kullanılan salâları tanımaya çalışalım:

DİLKEŞHÂVERÂN SABAH SALÂSI*

Serbest

Beste: Hatib Zâkirî Hasan Ef.

Es- sa- lâ- tû ves- se- lâm

a- leyk a- ley- ke

yâ sey- yi- di- nâ yâ Ra- sû- lal- lah
yâ Ha- bî- bal- lah
yâ Ne- biy- al- lah
Hay- rel hal- kil- lah
Nû- ra ar- şil- lah

Al- lah (hı) Al- lah

(lah) (hı) Al- lah Mevlâ Hû D.C.

CÂMÎ MÛSİKÎSİ'NDE SALÂLAR

1- Sabah Salâsı:

Sabah ezanından hemen önce okunan, bestesinin Suphi Ezgi tarafından Hatip Zâkirî Hasan Efendi (ö. 1032/1623) olarak belirtilmiş¹¹, Dilkeşhâverân makamındaki salâya “Sabah Salâsı” ismi verilir. Salâ'nın metni şöyledir:

es-Salâtü ve's-selâmü aleyk / Aleyke yâ seyyidenâ yâ Rasûlallah

es-Salâtü ve's-selâmü aleyk / Aleyke yâ seyyidenâ yâ Habîballah

es-Salâtü ve's-selâmü aleyk / Aleyke yâ seyyidenâ yâ Nebiyyallah

es-Salâtü ve's-selâmü aleyk / Aleyke yâ seyyidenâ yâ Hayra halkıllah

es-Salâtü ve's-selâmü aleyk / Aleyke yâ seyyidenâ yâ Nûra arşillah

Allah, Allah, Allah, Mevlâ Hû

Türkçesi:

Ey Allah'ın Rasûlü, ey Efendimiz, salât ü selâm Senin üzerine olsun!

Ey Allah'ın Habîbi, ey Efendimiz, salât ü selâm Senin üzerine olsun!

Ey Allah'ın Nebîsi, ey Efendimiz, salât ü selâm Senin üzerine olsun!

Ey Allah'ın yarattıklarının en hayırlısı, ey Efendimiz, salât ü selâm Senin üzerine olsun!

Ey Allah'ın arşının nûru, ey Efendimiz, salât ü selâm Senin üzerine olsun!

---

¹¹ Halil Can ve Bekir Sıdkı Sezgin'e ait Dini Müsîkî Notları'nda bestenin İtrî'ye ait olabileceği görüşü belirtilmiştir. Suphi Ezgi, *Temcid-Na't-Salât-Durak*, İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı, İstanbul 1945, s.11.

2- Bayram ve Cuma Salâsı:

Bayram ve Cuma günleri namazdan önce müezzin mahfilinde okunan salâya “Cuma ve Bayram Salâsı” adı verilir.¹² Gerek Yılmaz Öztuna’nın *Türk Müsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*’nde¹³, gerekse Bekir Sıdkı Sezgin’in *Dini Müsikî Ders Notları*’nda¹⁴ bu salânın aynı zamanda minârelerden de okunduğu belirtilmekle birlikte okunuş şekli hakkında bilgi verilmemiştir. Hatib Zâkirî Hasan Efendi (ö.1623) tarafından Bayâtî makamında bestelenen eserin notası Suphi Ezgi tarafından Durak Evferi usûlüyle neşredilmiştir.¹⁵ Fakat diğer salâlar gibi usûle bağlı kalarak değil serbest okunur.

Salânın metni şöyledir:

ليس العيد لمن لبس الجديد (Bayram yeniler giyen için değil)

انماالعيد لمن خاف من الوعيد (Bayram, kıyamet gününden korkan içindir)

ليس العيد لمن ركب المطايا (Bayram bineklere binen için değil)

انماالعيد لمن ترك الخطايا (Ancak bayram, günahları terk edenler içindir)

ليس العيد لمن بسط لبساط (Bayram halı seren için değil)

انماالعيد لمن تجاوز على الصراط (Ancak bayram, sırat üzerinden geçen içindir)

ليس العيد لمن تزينت بزينةالدنيا (Bayram dünya süsü ile bezenen için değil)

انماالعيد لمن تزود بزادالتقوى (Ancak bayram, takvâ azığı ile azıklanan içindir)

¹² Nuri Özcan, “Bayram Salâsı”, *D.İ.A.*, V, s.269

¹³ Yılmaz Öztuna, *Türk Müsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000, s.36

¹⁴ Bekir Sıdkı Sezgin, basılmamış Dini Müsikî Ders Notları.

¹⁵ Suphi Ezgi, *Türk Müsikîsi Klasiklerinden Temcîd - Na't - Salât - Durak*, İstanbul Belediyesi Konservatuvarı Yayınları, İstanbul 1945, s.13.

ليس العيد لمن نظر انواع الالوان (Bayram çeşit çeşit renklere bakan için değil)

انما العيد لمن نظر جمال الرحمن (Ancak bayram, Rahmân'ın güzelliğine bakan içindir)

Bayram Salâsı metninin Bağdatlı velî zatlardan Behlül-i Dâna (Ebu Vüheyb b. Ömer Sayrâfi ö. 190/805) tarafından bir bayram günü Hârunnürreşîd (786-809)'in güzel elbiselerle halkının bayramını tebrik ettiğini görünce söylediği rivâyet edilen “*Bayram yeni elbiseler giyenler için değildir, Ancak ilâhî azaptan emin olanlar içindir. Bayram bineklere binenler için de değildir, Ancak hatâ ve isyânı bırakanlar içindir*”¹⁶ şeklindeki beyitleri ile hemen hemen aynı olması, salâ metninin Behlül Dâna Hazretleri'nin beyitlerinden mülhem olduğu fikrini uyandırmaktadır.

Câmilerde salâ şu şekilde okunmaktaydı: Müezzinler tarafından hep birlikte “Yâ Mevlâ Allah” denildikten sonra bir müezzin “ليس” ile başlayan bir cümle okur, ardından yine hep birlikte “Yâ Mevlâ” kısmı okunurdu. Bu şekilde cümleler bittikten sonra bir müezzin tarafından “وصل وسلم على اسعد و اشرف نور جميع الانبياء والمرسلين” ibâresi terennüm edilir ve bunu müezzinlerin “والحمد لله رب العالمين” demesi takip ederdi. Salânın ardından da bir duâ yapılırdı.¹⁷

---

¹⁶ Bkz. Evliyalar Ansiklopedisi “Behlül Dâna”, Hakikat Kitapevi, İstanbul 1993; *Bağdat Evliyaları* “Behlül Dâna”, Türkiye Gazetesi Yayınları, İstanbul 2005, s.194.

¹⁷ Nuri Özcan, “Bayram Salâsı”, *D.İ.A.*, V, s.269.

BAYÂTÎ BAYRAM VE CUMÂ SALÂSÎ*

Serbest

Beste: Hatib Zâkirî Hasan Ef.

Koro

Yâ Mev- lâ Al- lah

Solo

Ley- sel î- dü li- men le bi sel ce- did

in- ne- mel î- dü li- men hâ- fe mi- nel va- îd

Koro

Yâ Mev- lâ Al- lah

Solo

Ley- sel iy- dü li- men ra- ki- bel ma- tâ- yâ

in- ne- mel î- dü li- men te- ra- kel ha- tâ- yâ

Koro

Yâ Mev- lâ Al- lah

Solo

Ley- sel î- dü li- men ba- sa- tal bi- sât

in- ne- mel î- dü li- men- te zey- ye- de bi zâ- tit tak- vâ

Koro

Yâ Mev- lâ Al- lah

* Bu eser, "Suphi Ezgi, *Nazarî ve Amelî Türk Mûsikisi*, C III, s. 65" nüshası esas alınmak sûretiyle, tecvîde uygun olarak tekrar yazılmıştır. (Ahmed Hatipoğlu, 1990)

Ley- sel î- dü li men-te zey- ye- ne bi zî- ne- tid dün- yâ

in- ne- mel î- dü li- men te zey- ye- de bi zâ- tit tak- vâ

Yâ Mev- lâ Al- lah

Ley- sel î- dü li- men na- za- ra i- lâ en- vâ- il el- van

in- ne- mel î- dü li- men na- za- ra i- lâ ce- mâ- lir Rah- mân

Ve sal- li ve sel- lim a- lâ es- a- di ve eş- ra- fi nû- ri

ce- mî- il en- bi yâ- i vel mür- se- lîn

Vel ham- dü lil- lâ- hi rab- bil â- le mîn

3- Cenâze Salâsı:

Cenaze salâsı, ölüm haberinin ilanı için minarelerden ve mevtânın musallâdan kabre götürülüşü ve defninden sonra okunan olmak üzere iki türdür. Osmanlı

devrinde önemli kişilerin vefatları selâtin câmilerde verilen salâlar ve daha sonra ölenin kimliği, cenaze namazının yeri ve zamanını duyurmak maksadıyla dolaştırılan dellallar vasıtası ile duyurulurdu. Bazı kayıtlar minârelerden salâ verilmesi âdetinin Fâtımîler devrinde başladığını göstermektedir.¹⁸

Minârelerden okunan Cenâze salâsı ve Cuma günleri okunan salâ aynı metne dayandığından Cuma günleri cenaze için ayrıca salâ verilmezdi. Günümüzde ise Cenâze dolayısıyla Cuma (ve Bayram) Salâsı yerine Sabah salâsı, cenâzenin kaldırılacağı vakit namazından bir saat önce okunmaktadır.

Cenaze kabre götürülürken okunan salâ ise bir kişi ve bazı yerlerde cemaatin de katılımıyla okunur. Bu ikinci salâ türünün metni aşağıdaki gibi olup, Suphi Ezgi, Hatip Zâkirî Hasan Efendi tarafından bestelendiğini belirtse de kaynak göstermemiş¹⁹, Halil Can ise dinî mûsikî ders notlarında yine kaynak belirtmeden Buhûrizade Mustafâ İtrî tarafından bestelendiğini iddia etmiştir. Ayrıca yaptığımız arşiv taraması sonucunda Mâye makamında metni aşağıdaki metinden tamamen farklı bir salâ notası daha tesbit etmekle birlikte, bu salânın nerede ve nasıl icra edildiği ile ilgili bir bilgiye ulaşamadık. Notasını Hatip Zâkirî Hasan Efendi'nin Hüseyini makamındaki salâsından sonra makalemizde yer vermeyi uygun bulduk.

لااله الاالله

وحده لاشریک له ولا نظیر له

محمد ر امین الله حقا و صدقا

اللهم صل علی سیدنا محمد و علی آل محمد

وصل وسلم علی اسعد و اشرف نور جمیع الانبیاء والمرسلین

¹⁸ Nuri Özcan, “Cenâze Salâsı”, *D.İ.A.*, VII, s.358

¹⁹ Suphi Ezgi, “*Türk Müsikîsi Klasiklerinden Temcit-Na't-Salat-Durak*”, İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı, İstanbul 1945, s.12-13.

والحمد لله رب العالمين

Türkçesi:

Allah'dan başka ilâh yoktur

O, tekdir, ortağı ve benzeri yoktur

Muhammed Allah'ın emînidir

Salât ve selâm efendimiz Muhammed ve âilesinin üzerine olsun

Yine salât ve selâm rûsûl ve nebîlerin nûrunun en yücesi ve en saadetlisine olsun

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

Cenâze alayında salânın okunuş şekli şöyledir: Cenâze alayı yola koyulunca bir kişi *الاله وحده لا شريك له ولا نظير له محمد امين الله حقا وصدقا اللهم صل على سيدنا محمد* kısmını okuduktan sonra cemaat *و على آل محمد* der. Bu sırada cemaat yürüyüş temposunda hep bir ağızdan “Hû” ism-i şerîfini zikreder. Kabre varıncaya kadar zikir ve salâ tekrarlanır. Defin işleminden sonra aşr-ı şerif okunur, müteakiben “والمرسلين” e kadar olan kısmı bir kişi okur, cemaat de “والحمد لله رب العالمين” cümlesi ile cevap verir ve böylece salâ sona erer.²⁰

---

²⁰ Nuri Özcan, “Cenâze Salâsı”, *D.İ.A.*, VII, s.359.

HÜSEYİNİ CENÂZE SALÂSÎ*

Serbest

Beste: Hatib Zâkirî Hasan Ef.

Solo

Lâ i lâ he il lal lah Vah de hu lâ şe rî ke le hû

Ve lâ na zî re leh Mu ham me dün e mî nul lâ hi Hak kan ve sîd kan

Al lâ hûm me sal li a lâ sey yi di nâ Mu ham me dîn ve a lâ

Cumhur

ve a lâ â li Mu ham med

Solo

ve sal li ve sel lim a lâ es a di ve eş ra fi nû ri ri ce mîl en bi yâ i velmürselîn

Cumhur

vel ham dü lil lâ hi rab bil â le mîn

* Cüneyd Kosal'ın el yazısından yazılmıştır.

MÂYE CENÂZE SALÂSÎ*

Serbest

Güfte: ?
Beste: ?

Es sa- lâ ac- ci- lû bis sa- lâ- ti kab- lel fevt
Ac- ci- lû bit- tev- be- ti kab- lel mevt
Yâ Mev- lâm Al- lah Al- lah
Al- lah Al- lah Yâ
Mev- lâ Yev- me lâ yen- fe- u mâ- lûn ve- lâ
be- nun il- lâ men e- tal- lâ- he bi kal- bin se- lim
Yâ Mev- lâ

Es-salâ, accilû bi's-salâti kable'l-fevt
Accilû bi't-tevbeti kable'l-mevt
Yevme lâ yenfeû mâlûn velâ benûn
İllâ men etallâhe bi-kalbin selim

Türkçesi:

*Ansızın gelmeden namaza acele edin
Ölüm gelmeden tevbeyle acele edin
Mal ve oğulların fayda etmeyeceği,
Ancak dosdoğru bir kalple Allah'a gelenin kurtulacağı gün*

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

MÂHUR SALÂT

Sofyan

Al- lâ- hüm-me sal- li a- lel Mus-ta-fâ Al- lâ- hüm-me sal- li a-
 Ve sal- li a- ley- hi ke- mâ yen ba- ğî Ve sal- li a- ley- hi ke
 Sa- lâ- ten te- dû- mu ve teb- luğ i- leyh Sa- lâ- ten te- dû- mu ve

lel Mus-ta-fâ Be- dî- il ce- mâ- li ve bah- ril ve- fâ
 mâ yen ba- ğî Es sâ- dık Mu- ham- med a- ley- his se- lâm
 teb- luğ i- leyh Bi tu- lil le- yâ- li ve dev- riz ze- mân

Be- dî- il ce- mâ- li ve bah- ril ve- fâ
 Es sâ- dık Mu- ham- med a- ley- his se- lâm
 Bi tû- lil le- yâ- li ve dev- riz ze- mân

Allâhümme sallî ale'l-Mustafâ
 Bedî'l-cemâli ve bahri'l-vefâ
 Ve sallî aleyhi kemâ yenbağî
 es-Sâdık Muhammed aleyhisselâm
 Salâten tedûmü ve teblûğ ileyh
 Bi-tûli'l-leyâli ve devri'z-zemân

Türkçesi:

*Ey Allah'ım Mustafâ'ya salât olsun
 Vefâ denizi ve güzelliklerin yaratıcısı olan
 Ve salât, gerektiği gibi sâdık olan Muhammed'in üzerine olsun
 Öyle salât ki O'na ulaşsın ve zaman ve geceler boyunca devam etsin.*

Not: Terâvih namazının sonundaki duâya geçmeden önce müezzinler hep birlikte okur.

A- TEKKE MÛSİKÎSİ'NDE SALÂLAR

1- Salât-ı Kemâliye

Kadirîyye ve Rufâîyye, Halvetiyye gibi cehrî zikir yapılan tarîkat âyinlerinde zikrin kuûdi kısmında evrâda geçmeden evvel okunan, adını metnin içinde geçen “adede kemâlillâhi ve kemâ yelîku bi-kemâlihi” ifâdesinden alan bu salânın metni Halvetiyye Şeyhi Mustafa Kemâleddin el-Bekrî (1688-1749)’ye ait olup, Ahmet Hatipoğlu tarafından Hüseyinî makamında notaya alınmıştır. Ayrıca Halvetiyye tarîkatında Uşşak makamında okunan besteli bir diğer şekli bulunmaktadır. Salât-ı Kemâliye, Rifâiler arasında yatısı namazından sonra şeyhin riyâsetinde halka olunarak topluca yedi defa okunur. Buna yatısı usûlü denilir.²¹ Eserin metni ve notası aşağıdadır:

Salât-ı Kemâliye'nin metni şöyledir:

- 1- Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ Seyyidinâ Muhammedin ve âlâ âlihi adede in'amillahi'l-kerîmi ve ifdalihi.
- 2- Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ Mürşidinâ Muhammedin ve âlâ âlihi adede in'amillahi'l-kerimi ve ifdalihi
- 3- Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ Seyyidinâ Muhammedin ve âlâ âlihi adede kemâlillah ve kema yelîku bi kemâlihi
- 4- Allahümme salli ve sellim ve barik ala Şemsid-duha Muhammedin ve âlâ âlihi adede kemâlillah ve kemâ yelîku bi kemâlihi
- 5- Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ Nûri'l-Hüda Muhammedin ve âlâ âlihi adede kemâlillahi ve kemâ yelîku bi kemâlihi

Türkçesi:

- 1- *Ey Allah'ım Efendimiz Muhammed'in üzerine, Kerîm olan Allah'ın nimetleri ve fazîletleri adedince,*

²¹ Hür Mahmut Yücer, "Tarîkat Geleneğinde Salâvât-ı Şerîfe ve Müstakimzâde'nin Şerh-i Evrâd-ı Kâdirî adlı Eseri", *Tasavvuf*, Ankara, 2005, sayı: 15, s. 264.

- 2- *Ey Allah'ım Mürşidimiz Muhammed'in üzerine, Kerîm olan Allah'ın nimetleri ve fazîletleri adedince,*
- 3- *Ey Allah'ım Efendimiz Muhammed'in üzerine, Allah'ın kemal sıfatları adedince ve Muhammed Mustafâ'ya lâıyk bir salâvât-ı şerîfe ile,*
- 4- *Ey Allah'ım Duha Güneşi Muhammed'in üzerine, Allah'ın kemal sıfatları adedince ve Muhammed Mustafâ'ya lâıyk bir salâvât-ı şerîfe ile,*
- 5- *Ey Allah'ım Allah'ın Nûru Muhammed'in üzerine, Allah'ın kemal sıfatları adedince ve Muhammed Mustafâ'ya lâıyk bir salâvât-ı şerîfe ile salât eyle.*

SALÂT-I KEMÂLİYE*

Kedine has ritimle

Al lâ hüm me sal li ve sel lim ve bâ rik a lâ

Sey yi di na Mu ham me din ve a lâ â li hi

a de de ke mâ lil lâ hi ve ke mâ ye li ku bi ke mâ li hi

Al lâ hüm me sal li ve sel lim ve bâ rik a lâ

Şem sid du hâ Mu ham me din ve a lâ â li hi

a de de ke mâ lil lâ hi ve ke mâ ye li ku bi ke mâ li hi

Al lâ hüm me sal li ve sel lim ve bâ rik a lâ

Bed rid dü câ hay ril ve râ nû ril Hü dâ Mu ham me din ve a lâ

â li hi a de de ke mâ lil lâ hi ve ke mâ

ye li ku bi ke mâ li hi

* Ahmet Hatiboğlu'na ait el yazısı notadan yazılmıştır.

UŞŞAK SALÂT-I KEMÂLİYE

Al- lâ- hüm- me sal- li ve sel- lim ve bâ- rik a- lâ
 " " " " " " " " " " " " " " " "

sey- yi- di- nâ Mu- ham- me- din ve a- lâ â- li-
 mür- şî- di- nâ " " " " " " " " " " "

hi a- de- de i- nâ mil- lâ- hil ke- rîm ve if- dâ- li- hî
 " " " " " " " " " " " " " " " "

Al- lâ- hüm- me sal- li ve sel- lim ve bâ- rik a- lâ
 " " " " " " " " " " " " " " " "

Şem- sid du- hâ Mu- ham- me- din ve a- lâ â- li-
 Bed- rid dü- câ " " " " " " " " " " " "
 Nû- ril Hü- dâ " " " " " " " " " " " "

hi a de de ke mâ lil lâ hi ve ke mâ ye li ku bi ke mâ li hi
 " " " " " " " " " " " " " " " "
 " " " " " " " " " " " " " " " "

Not: Türk Tasavvuf Musikisi ve Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı'nda okunan şekildedir. (12.09.1985- Cüneyd Kosal)

Nevbe Salâtı, Nevbe Vurmak ve Tûlibî Növbe:

Nevbe, tarîkatlere ait saz topluluğunun adıdır. Fakat daha çok "aktâb-i erbaa" denilen dört büyük kutbun kurduğu ana tarikatlara mahsus idi. Yani Kâdirîler, Rifaîler, Bedevî'ler, Düssûkî'ler ve ilaveten Sa'dî'ler dergâhlarda, muayyen zamanlarda nevbe vururlardı. Nevbe, "âlât-ı mutribe" denilen sazlar "nay - ney, nısfıye, kuddüm, mazhar, bendir, kabran, tabl" ile muayyen bir tarzda topluca çalınıp okunmak sûretiyle icra edilirdi. Kıyamî tekkelerinde, kandil ve bayram günlerinden bir hafta önce başlardı. Buna, "İstikbal (Karşılama) Haftası" denilirdi.

Halvetiye Tarikatına mensubiyeti olan tekke ve zâviyelerde ise, ancak kandil ve bayramların gelişi ile, o da pek nadir olarak nevbe çıkar ve bazen bir hafta sürerdi. Bu haftanın içindeki zikir günlerinde ekseriyetle Nevbe vurulurdu. Büyük dergahların Hilafet Cemiyetlerinde, eğer âsitane şeyhi bulunuyorsa, o zaman âyin-i şerîf ve merasim, nevbenin iştiraki ile yapılırdı.

Nevbeler genel olarak üç bölümden ibâretti. Birinci fasılda ilâhi okunmaz, oturuş vaziyetinde sadece şeyh efendinin temposuna uyularak dağıtılan sazlar ile nevbe vurulurdu. Buna "Tûlibî Nevbe" denilirdi. Nevbenin sonunda sazlar yere konur ve hep birlikte aşağıda notasını vereceğimiz "Nevbe Salâtı" okunurdu. İkinci ve üçüncü bölümler ayakta olup, bu bölümlerde nevbe eşliğinde ilâhî ve şuguller okunurdu.

Ramazan Bayramlarına rastlayan günlerde, bazen üç defa Nevbe çıkardı. Kurban Bayramlarında ise, nevbe merasimi iki defa yapılırdı. Nevbeler umumî olarak üç fasıldan ibaretti. Dergahın postnişini bulunan şeyh efendi ve bariz salahiyyetli zâkirbaşı, ellerinde piriñç halîle ile nevbeyi idare ederlerdi. Yaşlı dedeler

ile diğer zâkirler kudüm vurarak, dervişler mazhar çalarak nevbeye katılırlardı. Misafir olarak gelen kıdemli şeyh efendilere de, el kudümü verilirdi.²²

NİHÂVEND NEVBE SALÂTI *

Serbest

Cumhur

Yalnız zâkirbaşı okur:

Elfû elfû salâ ve elfû elfû selâmü aleyke yâ Rasûlallah
Aleykûm yâ Enbiyâallah
Seyyidel mürselîn vakbelnâ ve âfinâ âmin
Ve'l hamdü leke yâ Rabbe'l-âlemîn

Türkçesi:

Sana binlerce salât ü selâm ey Allah'ın Resûlü
Sana binlerce salât ü selâm ey Allah'ın Nebîsi,
Gönderilenlerin efendisi
Ey âlemlerin Rabbi hamd sanadır, bizi affet ve duâmızı kabûl et

* Cüneyd Kosal'a ait el yazısı notadan yazılmıştır.

Not: Bu salâ Tülebî nevbe içinde yer almaktadır. Okunuşu ise şöyledir: Şeyh efendi nevbeyi bir kere vurur, ondan sonra zâkirbaşı nevbeyi şu sûretle idâre eder ve o nevbeye hiç bir şûgul okunmaz. Nevbe bittikten sonra nevbeler yere konur. Zâkirbaşı (elfu elfu salâ) başlayıp okur, salânın sonunda dört dörtlük nevbe vurulup Uşşak Şûgul okunmaya başlanır.

A. ²² Bkz. Cemaleddin Server Revnakoğlu, *Eski Sosyal Hayatımızda Tasavvuf ve Tarikat Kültürü*, Kırkambar Yayınları, İstanbul 2003, s.325-340.

HÜSEYNÎ BÜYÜK KADİRÎ SALÂVATI*

Serbest

Solo

Es- sa- lâ- tü ves- se- lâ- mü a-ley- ke yâ Ra- sù- lâl- lah
Es- sa- lâ- tü ves- se- lâ- mü a-ley- ke yâ Ha- bî- bal- lah

Koro

Es- sa- lâ- tü ves- se- lâ- mü a-ley- ke yâ Hay- ra hal- kil- lâh D.C.
Es- sa- lâ- tü ves- se- lâ- mü a-ley- ke yâ Nû- ra ar- şil- lâh

es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Rasûlallah
es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Hayre Halkillah
es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Habîballah
es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Nûra arşillah

Türkçesi:

*Ey Allah'ın Rasûlü salât ü selâm Senin üzerine olsun!
Ey Allah'ın Habibi salât ü selâm Senin üzerine olsun!
Ey Allah'ın yarattıklarının hayırlısı salât ü selâm Senin üzerine olsun!
Ey Allah'ın arşının nûru salât ü selâm Senin üzerine olsun!*

* Ahmet Hatiboğlu'na ait el yazısı notadan yazılmıştır.

TEKKELERDE OKUNAN DİĞER SALÂLARDAN ÖRNEKLER:

SEGÂH SALÂVÂT*

Kendine özgü ritimli

Burdur-Anonim

es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Rasûlallah
 es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Habîballah
 es-Salâtü ve's-selâmü aleyke yâ seyyide'l evvelîne ve'l-âhirîn
 Ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn

Türkçesi:

*Ey Allah'ın Rasülü salât ü selâm Senin üzerine olsun
 Ey Allah'ın Habibi salât ü selâm Senin üzerine olsun
 Ey öncekilerin ve sonrakilerin efendisi salât ü selâm Senin üzerine olsun
 Hamd âlemlerin Rabbi olan Allih içindir.*

* Ahmet Hatiboğlu'na ait el yazısı notadan yazılmıştır.

Metin:

Hû Allâhümme salli ale'l-Mustafâ

Hû Nebiyyi'r-risâle ve bahri's-safâ

Hû çerâğ-ı mescidü mihrâb ü minber

Hû Ebûbekir, Ömer, Osman yâ Hayder

Türkçesi:

Ey Allah'ım Mustafâ'ya,

Safâ denizi ve gönderilen Nebî'ye,

Minber, mihrâb ve mescidin nûru olana,

Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali'ye salât olsun.

UŞŞAK SALÂVÂT*
(Kâdirî)

Serbest

Al- lâ- hüm- me sal- li a- lâ Mu- ham- me- din ve a- lâ

â- li sey- yi- di- nâ Mu- ham- med

Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammed

Türkçesi:

Ey Allah'im. Efendimiz, büyüdümüz Muhammed'e, evlâd ü iyâline, ashâbına salât ü selâm eyle.

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

B- DİĞER BESTELİ SALÂLAR

ACEMAŞİRAN SALÂT*

Serbest

Sal-li a-lâ Mu-ham-med Al-lâ-hu ek-ber
Rab-be nâ le- kel hamd Al-lâ-hü ek-ber Al-lâ-hu ek-ber
Al-lâ-hü-ek-ber Al-lâ-hü-ek-ber
Es-se lâ mü-a ley-küm ve rah me-tul lah es se lâ mü-a ley-küm ve rah me-tul lah

Salli alâ Muhammed Allâhü ekber
Rabbenâ leke'l hamd Allâhü ekber
Allâhuekber Allâhuekber Allâhü ekber
Esselâmü aleyküm ve rahmetüllah

Türkçesi:

*Muhammed'e salât edin, Allah en büyüktür
Ey Rabbimiz hamd en büyük olan Sana mahsustur.
Allah en büyüktür.
Selâm ve Allah'ın rahmeti üzerinize olsun.*

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

DÜĞÂH-MÂYE SALÂT

Yâ lâ tî fû yâ kâ fî yâ hâ fi zu yâ

1.2.3. defa
şâ fî yâ yâ ke rî mü yâ

yâ bâ kî yâ ra hî mü en te Al lah

Lâ i lâ he il lâ l lah Lâ i lâ he il lâ l lah

Berber
Lâ i lâ he il lâ l lah Mu ham med ra sû lâ l lah

sal lâ l lâ hu a ley hi ve sel le me tes lî mâ

Perde yükselecek
Yâr Yâ rab bi zâ tın hak

kıy çün yâ gös ter bi ze ce mâ

li ni

cüm le sı fâ tın hak kıy çün

gös ter bi ze ce mâ li
ni mür sel kul la rın hak
kıy çün mün zel ke lâ mın hak kıy çün
dâ rüs se lâ mın hak kıy çün en te Al lah
Al lah lâ i lâ he il lâ lah Al lah gös ter
bi ze ce mâ li ni
Mû sâ nın Tû ru hak kıy çün İs râ
fil sû ru hak kıy çün
Mu ham med nû ru hak kıy çün
gös ter bi ze bi ze ce mâ li ni

A ۞

EVC SALÂT*

Serbest

Sal li a lâ Mu ham med Al lâ hü ek ber

Rab be nâ le kel ham del lâ hü ek ber Al lâ hu ek ber

Al lâ hu ek ber Al lâ hu ek ber

Es se lâ mü a ley kûm ve rah me tül lâh

es se lâ mü a ley kûm ve rah me tül lah

Salli alâ Muhammed Allâhü ekber
 Rabbenâ leke'l-hamd Allâhü ekber
 Allâhü ekber Allâhü ekber Allâhü ekber
 Esselâmü aleykûm ve rahmetüllah

Türkçesi:
 Muhammed'e salât edin, Allah en büyüktür
 Ey Rabbimiz hamd en büyük olan Sana mahsustur
 Allah en büyüktür
 Selâm ve Allah'ın rahmeti üzerinize olsun.

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

HÎCAZ SALÂVÂT

Sofyan

Yâ Ra-sû-lal-lah Yâ Ha-bî-bal-lah

Yâ Şe-fi-al-lah Yâ Ne-biy-yal-lah D.C.

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

NÎHÂVEND SALÂVÂT

Sofyan

Beste: Doğan Ergin

Yâ Ra-sû-lal-lah Yâ Ha-bî-bal-lah

Yâ Şe-fi-Al-lah Yâ Ne-biy-yal-lah

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

UŞŞAK SALÂT*

Sal-li yâ Rab a-lâ eş-ra-fi nû-ri ce-mi-il en-bi-yâ-i vehmür-se-lin

ve a lâ cemî il Ev li yâ (i) vel ham dü lil lâ-hi Rab bil â-le mîn

Salli yâ Rab alâ nûr-i cemî'l-Enbiyâ ve'l-mürselîn
Ve alâ cemî'l-Evliyâ ve'l-hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn

Türkçesi:

*Ey Allah'ım en şerefli zâta,
tüm peygamberler ve resûllerin nûru olan zâta ve velilerin cümlesine salât ü selâm eyle.
Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.*

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

HÜSEYİNİ SALÂT

Sofyan

Salli alâ Muhammedi'l-Muhtaâr
Salli alâ Ahmedi'l-ebrâr
Sallallâhu salli alâ emîni'l-ahyâr

Türkçesi:

Seçilmiş olan Muhammed'e salât ü selâm olsun

En iyilerin Ahmed'ine salât ü selâm olsun

En hayırlıların güvenilir olanına salât ü selâm olsun

Not: Merhum Kemal Batanay'ın el yazısı bir notadan. (Cüneyd Kosal)

NEVÂ SALÂT*

Serbest

Sal-li a-lâ Mu-ham-med Al-lâ-hü ek-ber
Rab-be-nâ le-ke-l ham-del-lâ-hu ek-ber Al-lâ-hü ek-ber
Al-lâ-hü ek-ber Al-lâ-hü ek-ber
Es-se-lâ-mü-a-ley-küm ve rah-me-tul-lâh hi es-se-lâ-mü-a-ley-küm ve rah-me-tül-lâh

Salli alâ Muhammed Allâhü ekber
Rabbenâ leke'l-hamd Allâhü ekber
Allâhü ekber Allâhü ekber Allâhü ekber
Esselâmü aleyküm ve rahmetüllah

Türkçesi:
Muhammed'e salât edin, Allah en büyüktür
Ey Rabbimiz hamd en büyük olan Sana mahsustur.
Allah en büyüktür.
Selâm ve Allah'ın rahmeti üzerinize olsun.

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

NİHÂVEND SALÂVÂT*

(♩=100)

Söz: Anonim
Beste: Ahmet Hatipoğlu

Al lâ hüm me sal li a lâ

sey yi di nâ Mu ham me di nin Ne

biy yil üm miy yi ve a lâ â

li hî ve sah bi hî ve sel lim

Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedinin Nebiyyi'l-ümmiyyi ve alââlihî ve sahibihî ve sellim

Türkçesi:

Allah'ım Efendimiz ümmî peygamber Muhammed'e, O'nun âline ve ashâbına salât ve selâm eyle.

* Bestekârın el yazısından yazılmıştır.

NİHÂVEND SALÂT Ü SELÂM*

Sofyan

Beste: Doğan Ergin

Yâ Ra sül se lâm a ley ke Yâ Ha bîb
se lâm a ley ke Yâ Ne bî se lâm a
ley ke Sa lâ vâ tul lâh a ley ke

Yâ Rasûl selâm aleyke
Yâ Habîb selâm aleyke
Yâ Nebî selâm aleyke
Salâvâtullah aleyke

Türkçesi:
Ey Rasûl Sana selâm olsun
Ey Sevgili Sana selâm olsun
Ey Nebî Sana selâm olsun
Sana salât ü selâm olsun.

* Bestekârın el yazısından yazılmıştır.

SEGÂH SALÂT*

Nîm Sofyan

Yâ Ra- sül se-lâm a- ley- ke Yâ Ha-bîb se-lâm a- ley- ke
 Yâ Ne-bî se-lâm a- ley- ke Sa- lâ- vâ- tul-lah a- ley- ke

SEGÂH SALÂT

Sofyan

(♩=96)

*

Yâ Ra sül- lâl- lah Yâ Ha bî- bal- lah
 Yâ Şe fi Al- lah Yâ Ne biy yal- lah
 Sal lâl lâ hü a lâ Muham med Sal lâl lâ hü a ley hi ve sel lem

* Aytaç Ergen'in Notam programından yazılmıştır.

SEGÂH SALÂT*

Sofyan

Beste: Bekir Sıdkı Sezgin

Es-sa-lâ-tü ves-selâm ey Hâ-di-i râ-hı Hu dâ
Kü-n-tü â-sî yâ şe-fi-al müz-ni-bîn iş fa'-le-nâ
Es-sa-lâ-tü ves-selâm a-ley-ke yâ Ra-sû-lâl-lah
Es-sa-lâ-tü ves-selâm a-ley-ke yâ ha-bî-bal-lah
Es-sa-lâ-tü ves-selâm a-ley-ke yâ sey-yi-del-ev-
ve-lî-ne vel-â-hî-rîn

Es-salâtü ve's-selâm ey Hâdi-i râh-ı Hudâ
Küntü âsî yâ şefî'a'l-müznibîn işfa' lenâ

Es-salâtü ve's-selâm aleyke yâ Rasûlallah
Es-salâtü ve's-selâm aleyke yâ Habîballah
Es-salâtü ve's-selâm aleyke yâ sey-yide'l-evvelîne ve'l-âhirîn

Türkçesi:

Hüdâ'nın yolunun hidâyetçisine salât ü selâm olsun
Günahkârların şefâatçisi ben âsî idim bize şefâat eyle
Salât ve selâm sanadır ey Allah'ın Rasûlü
Salât ve selâm sanadır ey Allah'ın Habîbi
Salât ve selâm sanadır ey evvel gelenler ve sonra geleceklerin efendisi.

* Bestekârın kendi yazısından alınmıştır.

UŞŞAK SALÂVÂT-I ŞERİFE

Sofyan

Sal- li yâ Rab- bi a- lâ ced- dil Hü- seyn
 Hiy- re- tul- lâ- hi mi nel hal- ki e- bî
 Men- le- hû ced- dün- ke ced- di Mus- ta- fâ
 Men- le- hû am- mün- ke am- mi Câ- fe- râ
 Nah- nü Cib- rî- lü ða- den sâ- dü sü- nâ

Kün şe- fî- i yâ i- mâ- mel Ha- ra- meyn
 Bâ- de ced- di ve ê ne- ib nül hi- re- teyn
 Ah- me- dül muh- tâ- rı nû- riz- zul me- teyn
 Zül ce- nâ hay- ni a- si lin ne- se- beyn
 Ve le- nel Kâ- be- tü süm- mel ha- ra- meyn

Salli yâ Rabbi 'alâ ceddî'l-Hüseyn
 Kün şefî'i yâ imâme'l-Harameyn
 Hyratullâhi mine'l-halki ebî
 Ba'de ceddî ve ene ibnü'l-hiyrateyn
 Men lehû ceddün ke-ceddî Mustafâ
 Ahmedi'l-Muhtârî nûri'z-zulmeteyn
 Men lehû 'ammün ke-'ammi Ca'ferâ
 Zi'l-cenâhayni asîli'n-nesebeyn
 Nahnu Cibrîlü ğaden sâdisünâ
 Ve lene'l Ka'betü sümme'l-harameyn

Türkçesi:

Ya Rabbi sen Hüseyin'in dedesine salât eyle.

Ey Harameyn'in önderi benim şefaâtçim ol.

(Hazreti Hüseyin'in ağzından) Allah'ın yarattıklarının en hayırlısı dedem

(Hazreti Muhammed)' den sonra babam (Hazreti Ali) 'dır. Ve ben o iki hayırlının evladıyım.

Kimin o iki karanlığın nûru (dünya ve ukbâyı nûruyla dolduran) seçilmiş Ahmed Mustafâ gibi dedesi var.

Kimin o iki kanat sahibi ve iki asil nesebten gelen Ca'fer gibi amcası var.

Biz Cibrîl ile beraber altı kişiyiz (Cebrâil ile beraber Hamse-i Âl-i Abâ) ve Harameyn ile Ka'be bizimdir."

Not: Zeki Ârif Ataerğın'ın el yazısı bir notadan alınmıştır. 10.03.1987

Bu salâvât-ı şerîfeyi Nasûhî Dergâhı postnişini Kerâmeddin Efendi Hazretleri çok sevdiği derviş bestekâr Zeki Ârif Bey (Ataerğın)'e söylemiş, o da notaya almış. Aynen yukarıdaki gibi yazıldığı halde (segâh perdesi hâriç) makamını Çargâh olarak kaydetmiş. (Cüneyd Kosal)

UŞŞAK SALÂVÂT*

Serbest

Cumhur

Al-lâhüm-me sal-li a-lâ sey-yi di-nâ ve Ne-biy-yi nâ ve Ha bî-bi nâ

Solo

Mu-ham-me din bi a-de-di kül-li ma'-lû-mil le-ke ve a-lâ

Cumhur

â-li hi ve sah-bi hi ve sel-lim

Allâhümme salli alâ sey-yidinâ ve Nebiyyinâ ve Habîbinâ
Muhammedin bi adedi külli ma'lûmi'l-leke ve alâ âlihi ve sahbihî ve sellim

Türkçesi:

*Ey Allah'ım sevgilimiz, Nebimiz ve efendimiz olan Muhammed'e
Sana mâlum olan herşey sayısınca Muhammed'e, âilesine ve ashâbına salât eyle.*

SONUÇ

Salâ, Hz. Muhammed (sav)'e Allah'tan rahmet dilemek, ona sığınmak, onu ve aile fertlerini hürmetle anmak, şefaatinı istemek maksadıyla yazılmış duâ cümleleriyle sevgi ve övgü ifade eden Arapça metinlerin bestelenmesi veya irticâlen okunması ile ortaya çıkmış Türk din müsîkîsinin gerek câmi, gerekse tekke müsîkîsi repertuarında yer almış önemli formlarından biridir.

Kur'ân-ı Kerîm'de Allâhü Teâlâ'nın emri, gerek Hz. Peygamser (sav)'e salât ü selâm getirmenin faziletleri hakkındaki hadîs-i şerîfleri ve ümmetinin Hz.

Peygamber'e olan büyük sevgi ve hürmeti pek çok salât ü selâm metninin yazılmasına sebep olmuştur. Makalemizde bilhassa besteli salâları bir araya getirmeye çalıştık.

Salâ'nın tarihçesi, etimolojisi, tarihi ve salâ formu ile ilgili pek çok makale yazılmakla birlikte, bütün bu unsurları bir araya toplayıp örneklerle desteklenmesi açısından makalemizin Türk din mûsikîsi alanında bir eksikliği dolduracağı kanaatindeyiz. Muhtelif kaynaklara dağılmış olarak bulunan salâ notalarının toplanması, anlaşılabilirliği pekiştirmek açısından notalarda yer alan Arapça metinlere Türkçe karşılıklarının eklenmesi de Türk din mûsikîsi repertuarına katkıda bulunması açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Ahmed İbni Hanbel, Müsned.

Bağdat Evliyâları “Behlül Dânâ”, Türkiye Gazetesi Yayınları, İstanbul 2005.

Evliyalar Ansiklopedisi “Behlül Dânâ”, Hakikat Kitapevi, İstanbul 1993;

ERGEN, Aytaç, Notam Nota Arşiv Programı.

EZGİ, Suphi, *Temcid-Na't-Salât-Durak*, İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı, İstanbul 1945.

EZGİ, Suphi, *Nazarî ve Amelî Türk Mûsikîsi*, İstanbul 1940.

GÜLLÜCE, Hüseyin, “Salât Kavramı: Etimolojisi ve Bazı Mülâhazalar”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Erzurum 2005, sy:23.

IŞIK, Hidayet, “Hz. Peygamber (S.A.S.)'e Salat ve Selam Getirme ile İlgili Bir Araştırma”, *Diyanet İlmi Dergi [Diyanet Dergisi]*, 1989, cilt: XXV, sayı: 4, Özel Sayı.

ÖZTUNA, Yılmaz, *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

REVNAKOĞLU, Cemalettin Server, *Eski Sosyal Hayatımızda Tasavvuf ve Tarikat Kültürü*, Kırkambar Yayınları, İstanbul 2003.

SERİNSU, Ahmet Nedim, “Hz. Peygamber’e Salât ve Selâm Getirmenin Anlamı”, *İslam’da İnsan Modeli ve Hz. Peygamber Örneği [Kutlu Doğum Haftası: 1993]*, 1995.

SERİNSU, Ahmet Nedim, “33/Ahzâb Sûresi 56. Ayeti Çerçevesinde Hz. Peygambere Salât ve Selâm Getirmenin Anlamı”, *Dinî Araştırmalar*, 2001, cilt: IV, sayı: 10.

SOYSALDI, H. Mehmet, “Kur’an Semantiği Açısından Salat Kavramı”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1996, sayı: 1.

SEZGİN, Bekir Sıdkı, basılmamış Dîni Müsîkî Ders Notları.

Tirmizî, Daavât.

Türkiye Diyânet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)

YÜCER, Hür Mahmut, "Tarikat Geleneğinde Salâvât-ı Şerîfe ve Müstakimzâde'nin Şerh-i Evrâd-ı Kâdirî adlı Eseri", *Tasavvuf*, Ankara, 2005, sayı: 15.